

Wat zou sport zijn zonder gras? De VS en de meeste Europese landen hebben hun eigen grasrassenlijst die Recreatiegrassen aanbevelen en rangschikken. Zo heeft ook Nederland sinds medio jaren '90 een Grasgids met daarin resultaten van het Nederlandse rassenonderzoek door Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO). Jan Rinze van der Schoot werkt mee aan dat onderzoek, dat wordt gehouden in opdracht van Plantum NL, een organisatie van kwekers en aanmelders van rassen. Ook is FIELDMANAGER benieuwd naar wat gebruikers en leveranciers van de Grasgids vinden.

Auteur: Karlijn Raats

Gras: goed, beter, best

Het onderzoek dat voorafgaat aan de uitgave van de Grasgids

Wat is de Grasgids?

Jan Rinze van der Schoot: "In de Grasgids staan rassen en mengsels gerangschikt op eigenschappen en kwaliteit. Het onderscheidt sport, gazon en recreatie. Voor bijvoorbeeld voetbalvelden kan het beste gekeken worden naar een product met het keurmerk Oranjebandmengsel. In de tabellen Engels raaigras en veldbeemdgras voor sport zijn de geschikte rassen te vinden. De kwaliteit van het product wordt gecontroleerd door de Nederlandse Algemene Keuringsdienst (Nak). De rasseninformatie staat erin per gebruiksdoel met de waardering voor de afzonderlijke eigenschappen. Een hoog cijfer betekent een gunstige beoordeling van de eigenschap. De volgorde van de rassen op de diverse lijsten wordt bepaald door alle eigenschappen. In principe staat het beste ras bovenaan. Maar het bovenste ras zal niet altijd voor elke situatie de best mogelijke optie zijn. Voor specifieke omstandigheden zijn bepaalde rassen beter geschikt dan andere. Het bewust kiezen van rassen is bijvoorbeeld van belang als bijvoorbeeld een bepaalde ziekte vaak optreedt. Door resistente rassen te kiezen kunnen bespuitingen of andere maatregelen minder nodig zijn. Het aantal rassen in de Grasgids is aan een limiet gebonden. Door de opzet van het onderzoek en het gerichte aan- en afvoerbeleid vermeldt de Grasgids alleen maar kwalitatief goede rassen. Dus door de opname van nieuwe, betere rassen gaan mindere rassen met een uittlooptijd van de lijst af."

Wat is het doel van het rassenonderzoek?

"Het vaststellen van de cultuur- en gebruikswaarde van rassen van recreatiegrassen. Dit is een simpele screening van de goede en slechte

rassen. Ook moeten de resultaten de juiste informatie geven om optimaal te profiteren van een ras zonder teveel last te hebben van die ene slechte eigenschap van dat ras. Want geen enkel ras heeft enkel goede eigenschappen in zich. Het onderzoeksresultaat geeft dan bijvoorbeeld aan hoe je bij een ras dat gevoelig is voor een bepaalde ziekte met de juiste maatregel de kans op schade te beperken. In dit onderzoek vergelijken we nieuwe rassen met bestaande rassen."

Hoe werkt dat onderzoek?

"De rassen worden beproefd in monocultuur. De proefvelden worden aangelegd en onderhouden op drie locaties bij de kweekbedrijven van Euro Grass, Barenbrug en Innoseeds. De proeven liggen bij de kweekbedrijven zelf uit efficiëntie en kostenoverweging. De onafhankelijkheid is gewaarborgd door de onderzoeksopzet vast te leggen in een protocol. De controle op de proefuitvoering, de waarnemingen en de analyse worden gedaan door PPO. De voor sportvelden meest geschikte soorten worden uitgezaaid op zowel betredings- als gazonproeven. Op de betredingsproeven wordt gedurende twee seizoenen ongeveer tweemaal per week met een dubbele noppenrol over de veldproeven gereden. De beide rollen zijn zodanig met elkaar verbonden dat ze verschillende draaisnelheden hebben, waardoor er een slidingeffect ontstaat. Hiermee kan het voetballen goed worden gesimuleerd. De rassen worden ook uitgezaaid op gazonproeven, waarin het gras wordt gemaaid op 15 tot 22 mm, om ziekteresistentie beter waar te nemen. Bij deze proeven beoordeelt men de rassen naast ziekteresistentie ook op eigenschappen zoals zodedichtheid, bladfijnheid, verkleuring in de

winter en bij droogte, de terugloop in zodedichtheid en de concurrentiekracht tegen onkruiden zoals straatgras gemeten. Deze eigenschappen zijn vooral van belang voor gazons, recreatieterreinen en golfbanen."

Wat bepaalt de kwaliteit van een mengsel?

"Voor een groot deel wordt die bepaald door de kwaliteiten van de rassen in het betreffende mengsel. Een gerichte rassenkeuze kan de dichtheid van de zode, de kans op ziektes en de kleur van de grasmat sterk beïnvloeden. Het beste is om te kiezen voor een mengsel met goede rassen. Het zijn zwakgeboden om een dominante soort maar een slecht ras te kiezen, of om meer zaaizaad te gebruiken."

Welke verschillende eigenschappen zijn er?

"Bijvoorbeeld 'zodedichtheid', 'ziekeresistentie', 'bladfijnheid', 'traagheid groei' en 'groenblijven in de winter en tijdens droogte'. Aan deze eigenschappen worden punten toegekend. Daarbij staat een 9 voor absoluut de beste, een 6 voor voldoende en een lager cijfer voor onvoldoende. Voor de eigenschappen 'bespelingstolerantie' en 'standvastigheid' worden percentages gegeven voor de grondbedekking of percentage goede grassen. Het optreden van ziektes is visueel minder aantrekkelijk, maar kan ook invloed hebben op de zodedichtheid en vooral op debespelingstolerantie. Ziekten als voetrot, rooddraad bij Engels raaigras, roest en zeker bladvlekkenziekte bij veldbeemdgras zijn daarvan voorbeelden. Rooddraad, oranjestrepentroest en bruine vlekkenroest treden de laatste jaren steeds vaker op."

Reacties van gebruikers op de Grasgids:

Peter Mook, sportveldbeheerder gem. Leidschendam-Voorburg: "Ik kijk de Grasgids even in zodra hij uitkomt. Iedere sportveldbeheerder zou dat even moeten doen, naar mijn mening. Ik check dan even snel de grasrassen die voorkomen in de mengsels die wij aankopen. Maar wij hebben op onze sportvelden alleen veldbeemd en engels raai, dus het is geen spannende check voor mij. De Grasgids kun je goed doorkomen. Ondanks de hoop informatie staat alles overzichtelijk weergegeven."

Cees Kortekaas sportveldbeheerder gem. Den Haag: "Prima gids, maar ik mis rietzwenk. Die kan ik alleen terugvinden in de Franse rassenlijst. Waarom rietzwenk niet in de Grasgids staat vermeld, is mij een vraag. Wat ik ook mis, zijn afbeeldingen van de bekendste ziektebeelden zoals van dollarspot en de bladvlekkenziekte en daarbij goede raad over wat je eraan zou kunnen doen. Dan zou de Grasgids compleet zijn."

Bernard van den Bosch, sportveldbeheerder gem. Rotterdam: "Ik pluis de Grasgids altijd na, maar dat is zo gebeurd want ik beperk me tot het gras op onze sportvelden - engels raai en veldbeemd, de secties gazons en dergelijke sla ik over. Ik mis niks aan de Grasgids. Je kunt er wel een heel vakblad van maken, maar dan leest niemand het toch meer door? Er staat al netjes in vermeld welke soorten gevoelig zijn voor ziektes en wat de eigenschappen zijn en dat vind ik voldoende."

Teun van Grinsven, beheerder Openbare Ruimte gem. Groesbeek: "Ik gebruik de Grasgids al jaren. Er hoeft voor mij niks meer bij; de desbetreffende bedrijven maken hun eigen begroeningsgidsen, daarin staan ziektebeelden vermeld en al het andere dat je moet weten. Ik kijk niet alleen naar veldbeemd en engels raai-gras, maar ook naar de diverse andere rassen. Ik ben echt een vakidoot. Vanaf 1978, toen bijna overal alleen nog maar engels raai werd ingezet, mengde ik zelf al: ik had een mengsel van 60 procent engels raai en 40 procent veldbeemd. Daarin zaten weer drie typen Engels raai en drie typen veldbeemd. Nu, jaren later, staat dit mengsel onder nummer 164 van Euro Grass, waar ik het altijd liet mengen, in de Grasgids!"

Joop Schinkel, sportveldbeheerder gem. Castricum: "Een jaar geleden heb ik de Grasgids gebruikt. We gebruiken al jaren dezelfde grasmengsels SV7 en SV8 en we wilden weten of de markt inmiddels veranderd was, of we wellicht moesten overstappen naar een andere leverancier of andere grasmengsels of niet. Het vergelijken van de grasmengsels in de Grasgids is makkelijk. Je moet er wel even voor gaan zitten, maar je hoeft er ook niet voor gestudeerd te hebben om de verschillende mengsels naast elkaar te kunnen leggen. Ik kijk niet om de haverklap in de Grasgids, maar als we weer nieuwe rassen uitkomen, blader ik het tegen die tijd wel weer eens door. Veredelingsprocessen gaan immers nu ook weer niet zó snel."

Wim Smeets, sportveldbeheerder gem. Roermond: "Ik koop altijd zelf alle graszaden in en houd als criterium voor alle grassen binnen de gemeente dat ze in de Grasgids voorkomen. Afhankelijk van de tijd en doelstelling die ik heb, gebruik ik diverse soorten engels raaigras, veldbeemd en S.O.S. Ik vind de Grasgids heel duidelijk: het vermeldt wat de sterke en zwakke punten van grassen zijn, wat hun betredingstolerantie en ziektegevoeligheid is en op die manier kun je zelf een selectie maken uit toppers. Ik ben zelfs zo trouw aan de Grasgids dat ik een graszaadaanbod uit Amerika heb afgeslagen. Ze hebben in Amerika immers een ander klimaat en andere grondsoorten. Mocht dat graszaad ooit in Nederland getest worden en daarna in de Grasgids verschijnen, zal ik eens overwegen om ermee te werken."

Reacties van graszaadproducenten op de Grasgids:

René de Munnik, Limagrain

Wij vinden de Grasgids een onafhankelijke leidraad voor de ras- en mengselkeuze in de sport- en groensector. Dit naslagwerk zou bij elke fieldmanager en groenvoorzieners standaard in de kast moeten staan. Het bevat naast vele nuttige 'tips & tricks' de laatste cijfers en feiten van vergelijkend en onafhankelijk rassenonderzoek. Wie in zijn of haar grassenkeuze afgaat op De Grasgids, weet zich verzekerd van rassen die na jarenlang intensief kweekwerk uitvoerig onder specifiek Nederlandse groeiomstandigheden zijn getest en beproefd, dus rassen die berekend zijn op de in ons land veel voorkomende biotische (ziekten/plagen) en abiotische (vocht/droogte/temperatuur) stressfactoren.

Hendrik Nagelbout, Innoseeds

De Grasgids is de meest complete en actuele weergave van nieuwe rassen voor sport/gazon/recreatie/golfterreinen en voor gebruik in bermendijken. Iedereen die zich in de praktijk bezighoudt met onderhoud en aanleg van grasvelden dient een Grasgids in huis te hebben. Traditie bepaalt in de praktijk nogal eens de ras- of mengselkeuze. Men realiseert zich soms onvoldoende wat mogelijk is met nieuwe, betere rassen, en dan met name ook gezien de langere speelduur daarvan op de sportvelden. Daarom is het voor ons als kwekers zeer waardevol dat deze info ook via de Fieldmanager/Greenkeeper bij de gebruikers komt.

Bert-Jan van Dinther, Van Dijke-Semo

Ik vind dat de Grasgids overzichtelijke tabellen bevat, en vind ook goede punten dat er achtergrondinformatie in staat en een Engelse toelichting. Alleen op pagina 17 t/m 20 staat een Engelse vertaling voor de naam van de ziekte of aantasting. Hier zou ook nog een Engelstalige tekst bij kunnen. Wat beter kan, is dat er een inhoudsopgave toegevoegd kan worden met verwijzing naar de bladzijden. Bijvoorbeeld VELDBEEMD, zie pag 2, 6 en 9.

René Verhoeven, Euro Grass

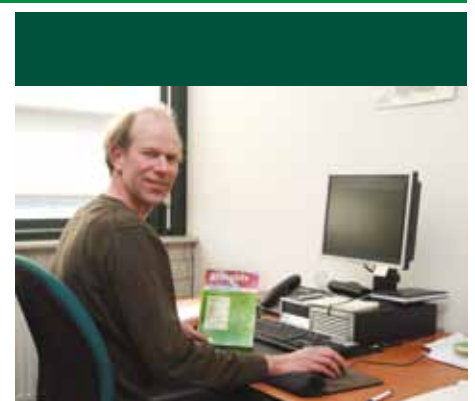
Ik kan eigenlijk alleen maar positief zijn over de Grasgids omdat wij namens Plantum de inhoud van de Grasgids bepalen. Alle negatieve uitingen zijn bij mij welkom omdat we dit kunnen voorleggen en daarmee kunnen overwegen om de Grasgids te verbeteren. De Grasgids is een objectieve rassenlijst waarin de resultaten duidelijk en beknopt gepresenteerd worden zonder extra 'toeters en bellen'. De resultaten worden verkregen via P.P.O. die in opdracht van Plantum het rassenonderzoek uitvoert. Wat verbeterd kan worden is om voor de gebruiker meer inzichtelijk te maken wat het verschil is in bijvoorbeeld een 8,0 en 7,6 voor bespelingstolerantie uitgedrukt in aantal meer-minder spellen per jaar. Dit geldt ook voor de andere eigenschappen.

Jan van den Boom, productmanager Barenbrug

Ik vind de opmaak duidelijk, maar als je naar de Engelse grasgids kijkt dan hebben de verschillende toepassingen verschillende kleuren, dit zoekt wel makkelijk. Dus bijvoorbeeld sport blauw, gazon geel, recreatie groen en bermendijken rood of zo iets. Verder zou ik niet teveel aan de grootte veranderen, dit is oké. Inhoudelijk komen er via Plantum nog wat aanpassingen.

Op de betredingsproeven wordt gedurende twee speelseizoenen ongeveer tweemaal per week met een dubbele noppenrol over de veldproeven gereden. De beide rollen zijn zodanig met elkaar verbonden dat ze verschillende draaisnelheden hebben, waardoor er een slidingeffect ontstaat. Hiermee kan het voetballen goed worden gesimuleerd.

Jan Rinze van der Schoot